

PASCAL VANENBURG

**De man
die zichzelf
in Auschwitz
liet opsluiten**

*en 50 andere onvoorstelbare
gebeurtenissen uit de geschiedenis*

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

www.kosmosuitgevers.nl

 @Kosmosuitgevers

© 2017 Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Omslagontwerp: Wil Immink Design, Maastricht

Vormgeving: www.intertext.be

Een aantal verhalen in dit boek
verscheen eerder op www.froot.nl

ISBN 978 90 215 6448 7

ISBN e-book 978 90 215 6476 0

NUR 680

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling
van Sebes & Bisseling literair agentschap.

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere
wijze en/of door welk ander medium ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid
samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aanspra-
kelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of
onvolledigheden in deze uitgave.

Inhoud

- 1 – **Cyrus de Grote en de slag om Thymbra**
Hoe een kudde kamelen het machtigste rijk ter wereld versloeg 9
- 2 – **Arminius**
De hinderlaag die de geschiedenis veranderde 15
- 3 – **De gezusters Trung**
Strijders voor de Vietnamese onafhankelijkheid 19
- 4 – **Elagabalus**
Het verhaal van de sadistische jonge keizer 24
- 5 – **Zhao van Pingyang**
Het gewone meisje dat het keizerlijk leger versloeg en prinses van China werd 28
- 6 – **Egil Skallagrímsson**
De bloeddorstige Viking die prachtige poëzie schreef 32
- 7 – **De Rellen van Sint-Scholastica-dag**
De strijd die losbarstte over de kwaliteit van een biertje 36
- 8 – **Gilles de Rais**
De edelman die alles kwijtraakte en toen maar aan het moorden sloeg 40
- 9 – **Zheng He**
Een van 's werelds grootste ontdekkingsreizigers 45
- 10 – **Wan Hu**
De allereerste astronaut 49
- 11 – **Galvarino**
De man die zonder handen de Spanjaarden bestreed 52

- 12 – **Elisabeth Báthory**
De gravin die baadde in het bloed van honderden meisjes 56
- 13 – **Prins Rupert**
Succesvol militair, uitvinder en piraat. En tennisser 61
- 14 – **François L’Olonnais**
De meest gevreesde piraat van het Caribisch gebied 65
- 15 – **Kapitein Jenkins**
De oorlog om een oor 71
- 16 – **Ranavalona de Wrede**
De koningin die haar eigen bevolking afslachtte om onafhankelijk te blijven 75
- 17 – **De Slag om Karánsebes**
De dag dat het Oostenrijkse leger zichzelf aanviel 79
- 18 – **Thug Behram**
De seriemoordenaar met het meest lugubere wereldrecord 82
- 19 – **Rani Lakshmibai**
De koningin die de geschiedenis van India herschreef 87
- 20 – **Lodewijk II**
De Sprookjeskoning die helemaal zo gek nog niet was 93
- 21 – **Gideon Pillow**
Een van de slechtste generaals uit het Amerikaanse leger ooit 97
- 22 – **Joshua Norton**
De vergeten keizer 101
- 23 – **Robert Smalls**
De slaaf die een marineschip jatte en ervandoor ging 107
- 24 – **De Spaanse verovering van de Peruaanse Chincha’s**
De oorlog om de dierenpoep 111
- 25 – **Na de moord op Abraham Lincoln**
Het verhaal van de andere slachtoffers 116
- 26 – **De grote Zoeloe-overwinning**
Die tevens het einde van hun eigen rijk betekende 121
- 27 – **Zanzibar en de Britten**
De kortste oorlog uit de geschiedenis 125
- 28 – **De wet van de tong**
Het verhaal van de walvisjagende orka Old Tom 129
- 29 – **Yaa Asantewaa**
De Oorlog om de Gouden Stoel 133

- 30 – **Eric Muentzer**
De verlegen professor die zich opwerkte tot superschurk (maar niet zo'n heel goede) 137
- 31 – **Thomas Alfred Jones**
De Britse soldaat die er gewoon even helemaal genoeg van had 142
- 32 – **Sergeant Stubby**
Een ongewone oorlogsheld 146
- 33 – **De Grote Emoe-oorlog**
Hoe een groep vogels het Australische leger op de knieën kreeg 151
- 34 – **The Great Race of Mercy**
Een barre sledetocht om levens te redden 155
- 35 – **Michael Malloy**
De man die maar niet doodging 159
- 36 – **Julian Altman**
De geschiedenis van de gestolen Stradivarius 164
- 37 – **De codesprekers van de Navajo**
De levensreddende geheimtaal van het Amerikaanse leger 168
- 38 – **Mad Jack Churchill**
De enige man die in WO II iemand doodde met pijl en boog 172
- 39 – **Simo Häyhä**
De Fin die in zijn eentje meer dan vijfhonderd Russische soldaten doodde 176
- 40 – **Sir Douglas Bader**
De Britse piloot die zonder benen vloog en zelfs indruk maakte op de nazi's 180
- 41 – **Bhanbhagta Gurung**
De Gurkha die zijn hele legereenheid redde 185
- 42 – **Audie Murphy**
De echte Captain America 189
- 43 – **Witold Pilecki**
De man die zichzelf in Auschwitz liet opsluiten 195
- 44 – **Wojtek**
De beersoldaat 200
- 45 – **Oorlogsgeluiden en opblaastanks**
Het Spookleger uit de Tweede Wereldoorlog 205

46 – **De man die zeven
keer getroffen werd door
de bliksem**
en het overleefde 209

47 – **Eddie Gaedel**
*De kleinste honkballer uit de
geschiedenis* 215

48 – **Thomas Fitzpatrick**
*De piloot die na een weddenschap
midden in New York City landde.*
Twee keer 219

49 – **Robert Hanssen**
*Van huisvader tot veroordeeld
spion* 222

50 – **William ‘Bud’ Post III**
*De man die zestien miljoen
dollar won. En alles weer
kwijtraakte* 226

51 – **Dorángel Vargas**
*De Hannibal Lecter van
de Andes* 229

Fotoverantwoording

Vrijwel alle foto's zijn voor zover bekend afkomstig uit het publieke domein. Van lang niet alle is de naam van de maker of eigenaar bekend. Als de herkomst bekend is, is deze hieronder vermeld.

p. 10 Photovideostock/E+/Getty Images; p. 14 *Die Varusschlacht*, Albert Otto Koch, 1909, Lippisches Landesmuseum Detmold; p. 20 Gezusters Trang; p. 44 Zheng He-standbeeld, Quanzhou Maritiem Museum; p. 53 Galvarino; p. 60 *Rupert as a young man visiting his uncle*, King Charles I's court, Engeland, Sir Anthony van Dyck; p. 66 François l'Olonnais uit *The History of the Bucaniers of America*, 1684; p. 83 Groep Thugs, negentiende eeuw, fotograaf onbekend; p. 92 Koning Ludwig II van Beieren, afbeelding afkomstig van Robert W. Bone; p. 106 Robert Smalls, Library of Congress, VS; p. 117 *Lincoln's assassination*, Currier & Ives, Library of Congress, VS; p. 126 Sultan Sayyid Hamad bin Thuwaini Al-Busaid, voorganger van Khalid bin Barghash; p. 130 Orca Old Tom, Eden Killer Whale Museum, Eden, Australië; p. 138 Eric Muenther bij zijn arrestatie; p. 150 Emoe; p. 160 'Mug shot' Anthony Morino; p. 168 Reünie veteranen Navajo Code Talker U.S. Marine Corps; p. 173 'Mad' Jack Churchill stormt naar voren met getrokken sabel; p. 184 Bhanbhagta Gurung; p. 190 Audie Murphy als acteur in *The Red Badge of Courage* (1951); p. 195 Witold Pilecki in 1939; p. 210 Roy Cleveland Sullivan

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

1 – Cyrus de Grote en de slag om Thymbra

*Hoe een kudde kamelen het machtigste rijk
ter wereld versloeg*

De slag om Thymbra in 574 v.Chr. betekende een kentering in de oorlog tussen Croesus, koning van Lydië, en zijn vijand Cyrus de Grote, een Perzisch heerser. Met nog geen 200.000 man trokken de Perzen ten strijde tegen het ruim twee keer zo grote Lydische leger. De Perzen wisten desondanks de oorlog te winnen. Dit alles wegens een verrassings-element: een horde stinkende, chagrijnige kamelen.

Een kleine voorgeschiedenis: dit verhaal begint bij de Assyriërs, een nogal bloeddorstig volk dat z'n uiterste best deed elk ander volk in dat deel van de wereld uit de weg te ruimen. Op brute wijze. We hebben het dan over lippen en oren afhakken, huiden afstropen en meer van dat soort ongein. Nu vonden die andere volkeren daar wel het nodige van en zo gebeurde het dat zij op een gegeven moment het Assyrische rijk omverwierpen. Eigen schuld.

Het eens zo machtige Assyrische imperium viel uiteen in

drie nieuwe rijken: Medië, Lydië en Babylon. De drie nieuwe rijken deelden een doel, namelijk het vernietigen van de andere twee en de heropbouw van Assyrië.

In de zesde eeuw v.Chr. gedroeg de koning van Medië zich nogal als een eikel in Assyrische stijl. Een schaapsherder met de naam Cyrus dacht daarom: tot hier en niet verder, vriend. Hij bracht een leger op de been en maakte korte metten met de koning. Daarop ging hij zelf op de troon zitten, noemde het land Perzië en dankzij wat handige geschiedvervalsing was hij opeens de zoon van de koning en was hij op jonge leeftijd als een soort Klein Duimpje in het bos achtergelaten en nu teruggekeerd. De Mediërs vonden het allemaal prima, aangezien Cyrus een stuk makkelijker in de omgang was dan z'n voorganger.

Buiten Medië was echter niet iedereen het daarmee eens.

Koning Croesus van Lydië bijvoorbeeld. Dat kwam enerzijds omdat hij een humorloze drol was, anderzijds omdat hij het halfbroertje was van de vorige, door Cyrus afgeslachte koning.

Lydië gold in die tijd als een van de grootste en machtigste rijken ter wereld en beschikte over een immense goudvoorraad. Dat kwam van pas nu Croesus niet bepaald een briljant strateeg bleek. Ter compensatie besloot Croesus daarom maar compleet Real Madrid te gaan en kocht gewoon een berg peperdure stersoldaten om die titel te heroveren. Egyptenaren, Spartanen, Babyloniërs, hij spaarde ze allemaal. Vervolgens voegde hij zijn eigen troepen aan het leger toe, voorzag iedereen van de beste paarden en het nieuwste wapentuig en trok de grensstreek van Perzië binnen. Daar brandden ze dorpen af en verkochten de bevolking.

Daar had Cyrus op zijn beurt weer problemen mee. Hij verzamelde z'n zwaarden en het complete Perzische leger en ging op weg om Croesus een pak rammel te geven.

Bij Thymbra troffen ze elkaar. Helaas voor de Perzen kwam zowel hun enorme lef als hun toch wat verouderde wapentuig niet door de ijzersterke Lydische schilden. Het hielp ook niet dat de Lydische speren drie keer zo lang en honderd keer zo stevig waren als de Perzische. Het Lydische leger brak de Perzische aanval als een luciferhoutje en had binnen de kortste keren de bevoorradingskaravaan bereikt. Ter informatie: die stond helemaal achteraan.

Daar gebeurde echter iets onverwachts. De Lydische paarden begonnen te steigeren, gooiden hun ruiters af en gingen ervandoor. De paarden kwamen doorgaans geen kamelen tegen en nu ze plots oog in oog stonden met de lastdieren van Cyrus, was dat iets te veel van het goede. Cyrus zag het van veilige afstand aan en wist wat hem te doen stond.

De Perzen hadden deze slag verloren, maar de oorlog allerminst.

Gezien de tijd van het jaar was het de hoogste tijd voor een winterstop. Als je je veldslagen namelijk voert in een soort rok met sandalen eronder, heel normaal in die tijd, dan pauzeer je even als het echt koud wordt. Croesus trok zich daarom terug in zijn hoofdstad Sardis en ging ervan uit dat Cyrus ook wel even iets voor zichzelf ging doen.

Dat was verkeerd ingeschat. Cyrus verzamelde wat hij nog had aan troepen en trok doodleuk Croesus achterna. Helaas voor Cyrus speelde ook Croesus niet helemaal volgens de regels.

Normaliter stuurde je tijdens de winterstop je huurlingen naar huis, maar Croesus had ze allemaal bij zich gehouden, waarschijnlijk zodat er toch nog iemand was die om z'n grappes lachte, en zo kon hij zijn complete leger gelijk weer het veld in sturen.

Daar stonden ze dan opnieuw op het slagveld, en weer was het twee tegen een. Croesus was van plan gewoon op de Perzen in te rijden en ze tot pulp te slaan. Hij was, zoals eerder gezegd, geen groot strateeg. Terwijl de Lydiërs aanvielen met alles wat ze hadden, opende de Perzische formatie zich en schijnbaar vanuit het niets kwam daar een zootje soldaten tevoorschijn, rijdend op stinkende kamelen met een ochtendhumeur.

Dat was een onverwachte verrassing voor de Lydische ruiters. En paarden zijn dom, dus die gingen er gewoon weer vandoor. Het Lydische leger was in een mum van tijd veranderd in een puinhoop. Overal lagen verwarde soldaten tussen rondrennende paarden.

Daarop volgde Cyrus' tweede verrassing: hij stuurde wagens

met zwaarden aan de wielen de chaos in en, nou ja, je kunt je voorstellen welk effect dat had. Eigenlijk bleven alleen de Egyptenaren een beetje fatsoenlijk overeind, waarop Cyrus ze ter plekke inlijfde.

Dat betekende einde oefening voor het Lydische leger.

Croesus werd gevangengenomen, naar het midden van de stad gesleept, in brand gestoken en op tijd weer geblust, zodat hij adviseur van Cyrus kon worden. En Cyrus zelf? Die herenigde het voormalige Assyrië en breidde het uit tot het machtigste rijk ter wereld. Dat bleef het nog ruim tweehonderd jaar na zijn dood.

2 – Arminius

De hinderlaag die de geschiedenis veranderde

Omstreeks het jaar 6 werd de pennenlikker Publius Quinctilius Varus door keizer Augustus aangewezen als de juiste man om Germanië voor eens en voor altijd te annexeren voor het Romeinse Rijk. Dat was met de kennis van nu geen heel handige zet.

Varus was een beroepspoliticus die op zijn best was als hij gehuld in een toga achterbakse spelletjes kon spelen. Tot aan zijn knieën in de modder staan en een bikkelharde oorlog voeren was, zacht uitgedrukt, niet echt zijn ding. Maar dat was dan ook niet helemaal waar de Romeinen op hadden gerekend toen ze Varus naar het noorden stuurden. Het liep allemaal net even anders.

Daar in het noorden stonden de Germaanse volkeren niet per se heel erg vijandig tegenover het Romeinse Rijk, zolang ze maar met rust gelaten werden. Maar dat is nu juist wat Varus niet deed. Hij had gewoon een vlaggetje kunnen planten en kunnen zeggen: ‘Zo, dit is nu van ons’, maar in plaats daarvan moest hij iedereen tot aan de laatste cent afpersen en nam hij de halve bevolking gevangen om als slaaf te dienen

voor de Romeinen. Daar kwam nog bij dat hij, wanneer hij maar kon, liet zien geen enkele boodschap te hebben aan de Germaanse cultuur. Kort gezegd: Varus was nogal onsympathiek.

In de zomer van het jaar 9 werkten de legioenen van Varus hard om Germaanse stammen neer te slaan die – heel gek – aan het rellen geslagen waren. Dat waren niet alleen de stammen die altijd al vijandelijk waren geweest, maar nu ook de stammen eerst nog pro-Rome of neutraal waren.

Aanvankelijk werd het toch al enorme Romeinse leger nog bijgestaan door lokale stammen, zoals de Cherusken. Deze werden aangevoerd door Arminius: een beest van een vent die naam had gemaakt als onverslaanbare oorlogsheld in het Romeinse leger. De legende gaat dat hij in staat was een man met één slag van zijn zwaard in tweeën te hakken. Wat ik maar wil zeggen is: hij was sterk.

En hij kende het Romeinse leger erg goed. Dat kwam van pas. Tenminste, voor Arminius. Voor de Romeinen was het uiteraard minder gunstig. Toen Arminius doorkreeg wat de Romeinen eigenlijk allemaal op zijn geboortegrond aan het uitspoken waren, begon hij zijn eigen plannen te smeden. De Germaanse stammen vochten inmiddels wel terug tegen de Romeinen, maar ze waren in hun strijd allesbehalve eensgezind. Het vervelendste voor hen waren toch wel de oorlogen die ze onderling maar uit bleven vechten.

Arminius maakte er in het geheim werk van om de stammen bijeen te krijgen en zich te richten op hun gemeenschappelijke Romeinse vijand. Dat had in die voorbereidingsfase nog behoorlijk mis kunnen gaan, want nota bene Arminius' eigen schoonvader verraadde hem bij Varus. Die laatste dacht echter dat het ook hier om een zoveelste Germaanse stam-

menstrijd ging en dat de schoonvader simpelweg niet te vertrouwen was. Als Varus al niet eens meer op Arminius kon rekenen, op wie dan wel?

Tegen het eind van de zomer marcheerde Varus met zijn legioenen door wat zij dachten dat bevriend gebied was. Ze waren op weg naar een streek verder in het noorden, nadat Varus te horen had gekregen dat de opstand daar wel erg uit de hand liep. Hij had het aangedurfd die kant op te gaan, omdat hij van Arminius de toezegging had gekregen dat hij met zijn stam echt, heus aan Romeinse zijde zou blijven vechten. In de buurt van het Teutoburgerwoud, in die tijd een donkere wildernis, gingen de troepen van Arminius hun eigen kant op. Zogenaamd om versterkingen te halen en later terug te keren. De Romeinen konden met een gerust hart het woud in, zo verzekerde Arminius hun. Varus geloofde het.

De daaropvolgende dagen, die ook nog eens gevuld waren met hevig noodweer, sloegen de Germanen meedogenloos toe.

De Romeinen waren niet alleen niet voorbereid op een aanval, maar hun kenmerkende georganiseerde manier van vechten werkte totaal niet in het dichtbegroeide woud. De Romeinse legioenen werden uiteengedreven en de manschappen werden een voor een afgeslacht door de Germanen die het landschap kenden en zich er uitstekend in konden bewegen. De Romeinse cavalerie ging er zo gauw ze kon vandoor, maar geen van de soldaten zou ooit levend het bos uit komen. De infanterie hield langer stand, hoewel ook zij bij bosjes werd neergemaaid.

Een aantal van de Romeinen wist zich nog terug te trekken op een heuvel en daar in belachelijk korte tijd muren op te werpen. Een behoorlijk indrukwekkend staaltje vernuft en

vakmanschap. Vanaf die heuvel konden ze de Germanen nog een paar dagen van zich af slaan. Die Germanen wisten trouwens wel beter dan zich vol op een gebarricadeerd fort te storten. In plaats daarvan wachtten ze rustig af tot de Romeinen zonder voedsel kwamen te zitten. Toen die na een paar dagen hongerig in het holst van de nacht alsnog probeerden te vluchten, werden ook zij door de geduldige Germanen in de pan gehakt. Ruim 30.000 Romeinen vonden de dood in het Teutoburgerwoud, slechts een enkeling wist zichzelf in veiligheid te brengen. De gouden adelaars die de legioenen bij zich droegen, werden door de Germanen buitgemaakt.

Met Varus was het zodra de strijd uitbrak, al snel gedaan. Die stond waarschijnlijk geërgerd een vuiltje van z'n fraaie toga te plukken toen de Germanen aanvielen en hij raakte direct gewond. Vastbesloten niet in handen van de Germanen te vallen, maakte hij er toen zelf een eind aan. Na de slag in het Teutoburgerwoud leek het keizer Augustus een strak plan om voortaan binnen de grenzen te blijven die hij al had. Geen enkele Romeinse keizer na hem zou nog serieus werk maken van Noord-Europa. Wel werd er zo nu en dan nog een aanval uitgevoerd, waarbij uiteindelijk twee van de drie adelaars werden teruggevonden. De derde is nog altijd spoorloos. Arminius bleef een belangrijk man tot het jaar 21. In dat jaar werd hij tijdens een nieuwe stammenstrijd door leden van zijn eigen familie om zeep geholpen.